

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)
спеціальності 011– Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-науковою програмою

Освітні, педагогічні науки
(назва освітньої програми)
мова навчання українська

Розробники:

Панасенко Елліна Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки вищої школи

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету
гуманітарної та економічної освіти ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Курінна С.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри
дошкільної освіти та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри Топольник Я.В.

(ПБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення

С.А.Саяпіна

(ПБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р.

протокол № 1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3; самостійної роботи студента – 8,5	Лекції	
	10 год.	10 год.
	Практичні	
	30 год.	30 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: 2-й семестр – іспит		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є опанування здобувачами вищої освіти системою знань про методологічну базу дисертаційних досліджень, логіку, основні елементи, етапи, методи наукової та науково-педагогічної роботи; формування компетентностей щодо здійснення наукового дослідження та забезпечення поглибленої теоретичної та технологічної підготовки до написання науково-дослідницьких робіт з урахуванням сучасних вимог до рівня і якості наукових досліджень.

МАТРИЦЯ

компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень»

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 1. Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.</p> <p>ЗК 2. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.</p> <p>ЗК 4. Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в</p>	<p>ПРН 1. Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти.</p> <p>ПРН 2. Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.</p> <p>ПРН 4. Добирати методи науково-дослідної діяльності, методи генерування нових ідей під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань у обраній та суміжних галузях; методи критичного аналізу й оцінки</p>	<p>Поєднання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій:</p> <p>- словесні методи: лекція (проблемна, лекція-дискусія, лекція-консультація, круглий стіл, лекція-провокація, мультимедійна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, диспут, дискусія, дебати;</p> <p>- наочні методи: спостереження, демонстрація, ілюстрація;</p> <p>- практичні методи: обробка довідкової інформації, тезування, рецензування, складання</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, тестовий контроль, взаємоконтроль (взаємо-оцінювання), самоконтроль (рефлексія, само-оцінювання) оцінювання самостійної роботи (реферати, плани-проспекти наукових досліджень, наукове повідомлення, доповідь,</p>

<p>інтернаціональних дослідницьких групах.</p> <p>ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях.</p> <p>СК 1. Здатність конструювати концепцію науково-педагогічного дослідження і розробляти методичні рекомендації щодо впровадження одержаних результатів дослідження у галузі 01 Освіта.</p> <p>СК 2. Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.</p> <p>СК 3. Здатність інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики впровадження в освітньому й соціокультурному середовищі,</p>	<p>сучасних наукових досягнень.</p> <p>ПРН 8. Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній діяльності цікаві й перспективні освітні інновації, адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.</p> <p>ПРН 9. Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.</p> <p>ПРН 11. Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.</p> <p>ПРН 13. Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної</p>	<p>реферату, тез, наукових статей, плану-проспекту наукового дослідження, зокрема з використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання (робота із друкованими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування);</p> <p>- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування, написання тез, статей);</p> <p>- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані, гейміфіковані;</p> <p>- активні методи навчання: метод проєктів, кейс метод, мозкова атака;</p> <p>- інтерактивні методи</p>	<p>мультимедійна презентація, наукова стаття, тези), іспит.</p>
--	--	--	---

<p>розробляти напрями подальших досліджень.</p> <p>СК 4. Здатність цілісно розуміти історію і теорію педагогіки, екстраполювати їх досягнення на сучасну освітню й наукову практику й окреслювати перспективи розвитку.</p> <p>СК 7. Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань навчання і виховання.</p> <p>СК 10. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в освіті/педагогіці.</p> <p>СК 11. Здатність виділяти актуальні проблеми розвитку педагогіки та сучасної системи освіти, аналізувати та пропонувати оптимальні шляхи їх вирішення науковому товариству.</p>	<p>взаємодії з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу.</p>	<p>навчання: технології фасилітативного навчання, методи активізації творчої діяльності, ділові та рольові ігри.</p>	
---	---	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				Усього	зокрема			
		л	пр	лаб	с.р.		л	пр	лаб	с.р.
Тема 1. Наука й наукові дослідження в сучасному світі.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 2. Методологічні підходи та методи наукових педагогічних досліджень.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 3. Дисертаційні роботи та їх види.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 4. Технологія наукових педагогічних досліджень.	2	2	-	-	-	4	4	-	-	-
Тема 5. Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.	2	2	-	-	-					
Тема 6. Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.	6	-	6	-	-	6	-	6	-	-
Тема 7. Особливості експериментальних педагогічних дисертацій.	4	-	4	-	-					
Тема 8. Науково-педагогічний експеримент.	4	-	4	-	-	4	-	4	-	-
Тема 9. Особливості історико-педагогічних дисертацій.	4	-	4	-	-					
Тема 10. Оформлення дисертаційної роботи.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 11. Апробація результатів дисертації. Робота над написанням наукових статей, монографій,	6	-	6	-	-	6	-	6	-	-

наукових доповідей і повідомлень.										
Тема 12. Попередній розгляд дисертації та порядок її захисту.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 13. Етика науково-педагогічного дослідження.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 14. Психологія наукової діяльності.	15	-	-	-	15	15	-	-	-	15
Тема 15. Дослідницькі принципи, методологічні засади наукового дослідження.	20	-	-	-	20	20	-	-	-	20
Тема 16. Наукове мислення в організації та проведенні науково-педагогічного дослідження.	15	-	-	-	15	15	-	-	-	15
Тема 17. Наукові колективи та школи. Особистість вченого.	20	-	-	-	20					
Тема 18. Цілісність наукового тексту. Технології організації та генерації ідей.	20	-	-	-	20	2	2	-	-	-
Тема 19. Організація і методика роботи над дисертаційним дослідженням.	20	-	-	-	20	10	-	-	-	10
Усього годин	150	10	30	-	110	150	10	30	-	110

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ п/п	Тема лекційного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Наука й наукові дослідження в сучасному світі.	2	2
2.	Методологічні підходи та методи наукових педагогічних досліджень.	2	2
3.	Дисертаційні роботи та їх види.	2	2
4.	Технологія наукових педагогічних	2	2

	досліджень.		
5.	Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.	2	2
	Разом	10	10

4.2. Теми практичних занять

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.	6	6
2.	Особливості експериментальних педагогічних дисертацій.	4	4
3.	Науково-педагогічний експеримент.	4	4
4.	Особливості історико-педагогічних дисертацій.	4	4
5.	Оформлення дисертаційної роботи.	2	2
6.	Апробація результатів дисертації. Робота над написанням наукових статей, монографій, наукових доповідей і повідомлень.	6	6
7.	Попередній розгляд дисертації та порядок її захисту.	2	2
8.	Етика науково-педагогічного дослідження.	2	2
	Разом	30	30

4.3. Самостійна робота

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Психологія наукової діяльності.	15	15
2.	Дослідницькі принципи, методологічні засади наукового дослідження.	20	20
3.	Наукове мислення в організації та проведенні науково-педагогічного дослідження.	15	15
4.	Наукові колективи та школи. Особистість вченого.	20	20
5.	Цілісність наукового тексту. Технології організації та генерації ідей.	20	20
6.	Організація і методика роботи над дисертаційним дослідженням.	20	20
	Разом	110	110

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для іспитів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (наукове повідомлення, доповідь, реферат, тези, наукова стаття, есе, творче завдання, науковий проєкт, кейс, план-проспект наукового дослідження, мультимедійна презентація), семестровий іспит.

7. Рекомендована література

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Вихрущ В. О. Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник / В. О. Вихрущ, Ю. М. Козловський, Л. І. Ковальчук. Тернопіль: Крок, 2017. 340 с.
3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
4. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Методологія і методика педагогічних досліджень» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Уклад.: Е.А. Панасенко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 71 с.
5. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження. Х.: ФОП Панов А. М., 2017. 237 с.

Допоміжна

1. Козловський Ю. М. Методика науково-педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 192 с.
2. Ярощук Лілія Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken–Riga:LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. URL: <https://scholar.google.com.ua/2> .
2. Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL: <http://www.osvita.com>
3. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки [Електронний ресурс]. URL: http://pidruchniki.com/17390919/pedagogika/pedagogichni_tsinnosti
4. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
5. Логіка і методика науково-педагогічних досліджень. URL: http://pidruchniki.com/1082030235381/pedagogika/logika_metodika_naukovo-pedagogichnih_doslidzhen#741
6. Методика науково-педагогічного дослідження. URL: http://firstedu.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=57:2011-01-06-11-21-16&catid=20:2011-01-03-11-20-33&Itemid=13
7. Методологія і методи педагогічних досліджень. URL: http://pidruchniki.com/19120621/pedagogika/metodologiya_metodi_pedagogichnih_doslidzhen
8. Методологія педагогіки. URL: http://pidruchniki.ws/1878100834951/pedagogika/metodologiya_pedagogiki
9. Методологія педагогічного дослідження. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/3523/97/>
10. Методологія, методи, логіка наукових досліджень. URL: http://pidruchniki.com/1056112760990/dokumentoznavstvo/metodologiya_metodi_logika_naukovih_doslidzhen#172
11. Науменко О. М. Методика організації наукових досліджень в умовах запровадження комп'ютерно орієнтованих засобів навчання : методичні рекомендації // Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №6 (20). URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em20/content/10nomsof.htm>
12. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
13. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua8>.
14. Освіта України. URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>

15. Портал полегшення процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК) України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт. URL: www.vak.org.ua

16. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua>

17. Суть нової методології педагогіки. URL: http://pidruchniki.com/11431213/pedagogika/sut_novoyi_metodologiyi_pedagogiki#49

18. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com>

7. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Методологія наукових досліджень». URL: <http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2295>